៣. អាងទឹកទន្លេមេគង្គ-ជាពិភពជលផលទឹកសាបដ៏ធំជាងគេបំផុតក្នុងលោក

១. ការទទួលទានត្រីទឹកសាប

បើយោងទៅតាមរបាយការណ៍ស្តីពីធនធានជលផល(ឆ្នាំ២០១០) សំដៅទៅខាងលើការចាប់ត្រីទឹកសាប នៅក្នុងប្រទេសទាំងបួននៃអាងទន្លេមេគង្គក្រោមដែលបានបង្ហាញនៅក្នុងស្ថិតិរបស់អង្គការការស្បៀង និងកសិកម្មដែលហៅជាភាសាអង់គ្លេសថា(FAO)នៃអង្គការសហប្រជាជាតិបានបញ្ជាក់ថាចំនួនត្រីចាប់បានសរុប៧៥០០០០តោនក្នុងមួយឆ្នាំ ប៉ុន្តែបើយោងតាមការស្ទង់មតិនៅមូលដ្ឋានវិញអាចធ្វើការប៉ាន់ប្រមាណថាផលត្រីប្រមាណ២.១លានតោនដែលត្រូវបានចាប់បានក្នុងមួយឆ្នាំៗដែលស្មើនឹង១៨% នៃទិន្នផលត្រីទឹកសាបដែលនេសាទបាននៅទូទាំងពិភពលោក។ យោងតាមការគណនានៃស្ថិតិរបស់អង្គការ ស្បៀងនិងកសិកម្ម(FAO)បានបង្ហាញថាការបរិភោគត្រីទឹកសាបប្រចាំឆ្នាំសម្រាប់មនុស្សម្នាក់នៅតាមអាងទន្លេមេគង្គក្រោមគឺស្មើរនឹង១៣,៨គីឡូក្រាមក្នុងមួយឆ្នាំ ខណៈដែលអត្រានៃការបរិភោគត្រីទឹកសាបក្នុងសកលលោកជាមធ្យមមានត្រឹមតែ ២.៣គីឡូក្រាមប៉ុណ្ណោះ។ ការបរិភោគត្រីទឹកសាបប្រចាំឆ្នាំនៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជាវិញស្មើរនឹង១៩,៤គីឡូក្រាមគឺខ្ពស់ជាងគេបំផុតនៅក្នុងពិភពលោក។ មានសេចក្តីសង្ខេបរបាយការណ៍ស្ទង់មតិចំនួន២០ផ្សេងទៀតបានបង្ហាញថា ការបរិភោគត្រីទឹកសាបប្រចាំឆ្នាំជាមធ្យមសម្រាប់មនុស្សម្នាក់អាចច្រើនរហូតដល់ទៅ៣២,៣គីឡូក្រាមសំរាប់ប្រទេសកម្ពុជា ២៤,៥គីឡូក្រាមសម្រាប់ប្រទេសឡាវ ២៤,៩គីឡូក្រាមសម្រាប់ប្រទេសថៃនិង ៣៤,៥គីឡូក្រាមសម្រាប់ប្រទេសវៀតណាម។បើយោងទៅតាមទិន្នន័យរបស់អង្គការ ស្បៀងនិងកសិកម្ម (FAO)សម្រាប់ឆ្នាំ ២០០០ដល់ឆ្នាំ២០០៣ ស្តីពីសត្វដែលមានជាតិប្រូតេអ៊ីនត្រូវគេបានបរិភោគក្នុងមួយថ្ងៃៗឃើញថាបានមកពីសត្វត្រីមានរហូតដល់ទៅ៤៩,៨% នៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា ៣៨,៣១% នៅក្នុងប្រទេសឡាវ ១៦,១៩% នៅក្នុងប្រទេសថៃនិង ១២,៨៧ក្នុងប្រទេសវៀតណាមដែលអាចបញ្ជាក់ឲ្យឃើញថាមានអត្រាខ្ពស់ខ្លាំង បើធ្វើការប្រៀបធៀបជាមួយអត្រាមធ្យមភាគជាសកលរហូតដល់ទៅ៥,៧៨%។ ប្រទេសកម្ពុជានិងប្រទេសឡាវ គឺមានការលេចធ្លោជាពិសេស នៅក្នុងប្រៀបធៀបនេះ។

២. ទិន្នផលត្រីទន្លេមេគង្គ

មានទិន្នន័យថ្មីពេលបច្ចុប្បន្នបានបង្ហាញថា ការនេសាទត្រីពីអាងមេគង្គត្រូវបានគេប៉ាន់ស្មានថាមានគុណតម្លៃសម្រាប់សេដ្ឋកិច្ចប្រចាំឆ្នាំពី២,១ (USD2.1) ពាន់លានដុល្លារ ទៅ៣,៨ (USD 3.8)ពាន់លានដុល្លារនិងពី៤,២(USD4.2)ពាន់លានដុល្លារ ទៅ៧,៦(USD7.6)ពាន់លានដុល្លារនៅឯតម្លៃទំនិញលក់រាយ(អាយស៊ីអឹម (ICEM) ឆ្នាំ២០១០) ។

នៅក្នុងតំបន់ជុំវិញនៃទឹកធ្លាក់ល្បាក់ខោន(Khone)នៅភាគខាងត្បូងនៃប្រទេសឡាវដែលជាតំបន់នេសាទសំខាន់នៃទន្លេមេគង្គដែលបានផ្គត់ផ្គង់ដល់ការការរស់នៅទៅដល់ប្រជាជនចំនួន៦៥,000គ្រួសារ។ ជាមធ្យមក្នុងមួយគ្រួសារគិតថាអាចចាប់ត្រីបានចំនួន៣៥៥គីឡូក្រាមនិងបរិភោគត្រីជាមធ្យមចំនួន២៤៩គីឡូក្រាម។

ផលត្រីសរុបដែលនេសាទបានពីតំបន់ក្បែរជួរទឹកល្បាក់ខោន(Khone)ប្រមាណជា៤,០០០តោន ដែលមានតម្លៃពី៤៥០,០០០(USD450,000) ទៅ១(USD1)លានដុល្លា (បារាណ(Baran), ចាន់ធឿន (Jantunen) និងចុងឆ្នាំ 2008) ។

មានប្រភពព័ត៌មានផ្សេងៗគ្នាបានធ្វើកា ារប៉ាន់ប្រមាណថាការផលិតត្រីទឹកសាបរួមទាំងការធ្វើកសិកម្មត្រីនៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជាសម្រាប់គណនាចំនួនរវាង១១,៧% និង ១៦% ឬរវាង ៨និង ១២%នៃផលិតផលក្នុងស្រុកសរុប។ ខណៈពេលដែលតួលេខទាំងនេះគឺជាការប៉ាន់ប្រមាណទាំងអស់ហើយវាពិបាកណាស់ដើម្បីទទួលបានស្ថិតិត្រឹមត្រូវសម្រាប់អ្នកនេសាទខ្នាតតូចសារៈសំខាន់នៃជលផលទន្លេមេគង្គដែលអាចត្រូវបានយល់ពីទិន្នន័យប្រហាក់ប្រហែលទាំងនេះដោយ (អាយអ៊ីស៊ីអឹម(ICEM)ឆ្នាំ២០១០) ។

៣.ត្រទ្រទ្រង់ជីវិតប្រចាំថ្ងៃ និងវប្បធម៌

នាពេលបច្ចុប្បន្ននេះដោយសារតែការអភិវឌ្ឍបង្កើតឲ្យមានគ្រឿងបរិក្ខារដូចជាទូរទឹកកក និងបណ្តាញដឹកជញ្ជូនដ៏សំបូរបែបនោះ ត្រីដែលចាប់បានពីអាងទន្លេមេគង្គ គឺកំពុងត្រូវបានចែកចាយនៅទូទាំងព្រំដែនអន្តរជាតិ។ជាការពិតណាស់ ត្រីមានសារៈសំខាន់សំរាប់ដោះដូរហើយមុនពេលប្រព័ន្ធចែកចាយត្រូវបានបង្កើតឡើង ការដោះដូរត្រីត្រូវការទីកន្លែងដើម្បីធ្វើការប្តូរទំនិញគ្នាទៅវិញទៅមក។

រហូតមកដល់ប្រមាណជា៥០ឆ្នាំមុន ការដោះដូរត្រីនិងស្រូវបានធ្វើឡើងយ៉ាងទូលំទូលាយនៅក្នុងតំបន់ដែលរួមបញ្ចូលទាំងតំបន់ភាគខាងត្បូងនៃប្រទេសឡាវនិងភាគឦសាននៃប្រទេសថៃ។ នៅក្នុងសម័យនោះ នៅពេលដែលការចិញ្ចឹមជីវិតមនុស្សជាសកលបានចំណាយពេលវេលារបស់ពួកគេដើម្បីប្រមូលផ្តុំឬស្វែងរកអាហារនៅក្នុងគោលបំណងដើម្បីធានាការផ្គត់ផ្គង់ចំណីអាហារ។

នៅក្នុងភូមិ មុខរបរដែលសំខាន់ជាងគេគឺការធ្វើស្រែចំការ ដែលធ្វើឲ្យពួកគេមានការពិបាកក្នុងការរកពេលដើម្បីស្វែងរកអាហារបន្ថែម (ដើម្បីបរិភោគជាមួយបាយ) ក្នុងកំឡុងពេលបង្ករបង្កើនផល និងប្រមូលផលស្រូវជាដើម។ នៅពេលវេលាដូចគ្នានេះដែរ ប្រាំងទន្លេនៅតាមភូមិដែលជាទីកន្លែងសម្បូរ,ត្រី ងាយ

ស្រួលក្នុងការនេសាទត្រីនៅទីនោះ ហើយបានបំលែងទៅជាត្រីដែលចាប់បាននោះ ជាចំណីអាហារដូចជាផ្អកឬត្រីឆ្អើរ(ឬអាហារក្រៀម)ដែលអ្នកភូមិអាចធ្វើការដោះដូរជាមួយទំនិញផ្សេងៗដែលពួកគេត្រូវការ។ ចំណីអាហារត្រូវបាធ្វើការចែកចាញដោយធ្វើការដោះដូរគ្នាទៅវិញទៅមក។

ការដោះដូរទាំងនេះមិនត្រឹមតែត្រូវបានអនុវត្តន៍តាមទិដ្ឋភាពជាក់ស្តែងប៉ុណ្ណោះទេតែក៏មានសារៈសំខាន់សំរាប់សង្គមនិងវប្បធម៌ផងដែរ។

ភាគឦសានប្រទេសថៃ ស្ត្រីជនជាតិថៃម្នាក់នៅក្នុងវ័យ៧០ឆ្នាំរបស់នាងមានដែលមានការទាក់ទងទៅនឹងយុវ័យរបស់នាងដែលនាងបានធ្វើអាហារដែលក្រៀម ដូចជាត្រីងៀត ប្រហុក និងផ្អក។ ពួកគេបានដឹកយកទៅលក់ដោយរទេះគោនិងជាញឹកញាប់កំណត់ពេលចេញរួមព្រមគ្នាជាមួយនឹងមិត្តភក្តិដោយគ្មានការកំណត់ឬសម្រេចពីទិសដៅណាមួយទេ។ បន្ទាប់មកនាងបាននឹងចរចាជាមួយមនុស្សដែលនាងបានជួបនៅតាមបណ្តោយផ្លូវដើម្បីធ្វើការដោះដូរជាមួយត្រីដែលនាងយកមកជាមួយនឹងអង្ករនិងផលិតផលកសិកម្មដទៃទៀត។ មិនមានអត្រាថេរទេសម្រាប់ការដោះដូរអង្ករនិងត្រី ដូច្នេះនៅពេលដែលនាងបានលើសនាងនឹងផ្តល់ឱ្យបន្ថែមទៅដល់មនុស្សផ្សេងទៀត តែប្រសិនបើនាងមានរយៈពេលខ្លីក្នុងការផ្គត់ផ្គង់ នោះនាងនឹងចរចាជាមួយមនុស្សផ្សេងទៀតដើម្បីឲ្យទទួលបានស្រូវច្រើនច្រើន។ ចំនុចនេះ បានពន្យល់អំពីសារៈសំខាន់នៅក្នុងការចរចារគឺត្រូវធ្វើឱ្យគេមានចិត្តទូលាយ។

នៅពេលនេះ ទាំងអង្ករ និងត្រីគឺមិនត្រូវបានគេចែកចាយតាមរយៈទីផ្សារទេដូច្នេះហើយក៏មិនអាចដោះដូរជាសាច់ប្រាក់ដែ។វាអាចត្រូវបានសន្មត់ថាប្រជាជនមានអារម្មណ៍ថាគ្មានចំណុចណាមួយដែលត្រូវកំណត់អត្រាដោះដូរថេរជាលេខនោះទេ។ លើសពីនេះទៀត ទាំងត្រី ឬអង្ករគឺមិនអាចត្រូវបានធ្វើបម្រុងទុកសម្រាប់រយៈពេលយូជាជាងការខ្ជះខ្ជាយដោយបោះចោល គឺត្រូវព្យាយាមប្តូរយកប្រាក់ឲ្យបានច្រើនតាមដែលអាចធ្វើបាន ហើយជាមេរៀនក្នុងសង្គមបានបង្ហាញថា ការចេះផ្តល់ឱ្យរបស់ទាំងនេះជាចិត្តសប្បុរសទៅអ្នកផ្សេងទៀតនេះ គឺដើម្បីបង្កើនកេរ្តិ៍ឈ្មោះរបស់គេនិងការពង្រឹងទំនាក់ទំនងរវាងបុគ្គល និងបុគ្គល ដែលវាជាវិធីដ៏ល្អក្នុងការផ្តល់ប្រឆាំងនឹងកាលៈទេសៈណាមួយដែលកើតឡើងដោយមិនបានរំពឹងទុក។ យើងក៏បានរៀនពី បទសម្ភាសផងដែរថាការកំណត់ទៅភូមិដែលមិនស្គាល់ៈ ដើម្បីធ្វើការដោះដូរ និងបង្កើតទំនាក់ទំនងមិត្តភក្តិថ្មីៗ គឺជាអ្វីដែលប្រជាជននៅទីនោះរីករាយនឹងធ្វើ។ មនុស្សដែលបានក្លាយជាមិត្តភក្តិតាមរយៈការដោះដូរ ត្រូវបានគេហៅថា សៀវ (siaow) (ហាក់ដូចមានន័យថា ជាមិត្តជិតស្និទ្ធ) ដែលតែងតែទៅសួរសុខទុក្ខគ្នាទៅវិញទៅមក។ បន្ទាប់ ពិធីអាពាហ៍ពិពាហ៍អាចនឹងកើតមានឡើងរវាងពីរគ្រួសារទាំងពីរ ដោយហេតុនេះមានន័យថា ការពង្រឹងទំនាក់ទំនងតាមរយៈការដោះដូរទៅជាមិត្តភក្តិ អាចបង្កើនទំនាក់ទំនងទៅសាច់ញាតិបាន។

ឥឡូវនេះត្រីអាចត្រូវបានគេលក់បានយ៉ាងងាយស្រួលសម្រាប់ការដោះដូយកសាច់ប្រាក់, ចាស់ទុំជាច្រើនសោកស្តាយនៅពេលដែលត្រីដែលអាចត្រូវបានចែករំលែកតាមរយៈការដោះដូរនោះប៉ុន្តែសូម្បីតែពេលបច្ចុប្បន្ននេះ ចំពោះភាគខាងត្បូងប្រទេសឡាវនៅពេលដែលចាប់ត្រីបាន ត្រីទាំងនេះត្រូវបានគេចែកឱ្យមិត្តភក្តិនិងសាច់ញាតិ។ នៅក្នុងភូមិមួយនៃភាគឦសាននៃប្រទេសថៃនៅពេលដែលផលត្រីដែលនេសាទ

បានមានបរិមាណតិច ហើយការចំណាយលើប្រេងសាំងដើម្បីយកត្រីទៅទីផ្សារមិនសមាមាត្រគ្នា ឬមិនបានចំនេញ ,ត្រីទាំងនេះត្រូវបានលក់នៅក្នុងភូមិក្នុងតំលៃទាប។ ត្រអាងទន្លេមេគង្គនាពេលបច្ចុប្បន្ននេះ បានដើរតួនាទីយ៉ាងសំខាន់ក្នុងការពង្រឹងទំនាក់ទំនងសង្គមនិងគាំទ្រដល់សន្តិសុខស្បៀងរបស់ប្រជាជនដែលមានឱកាសតិចតួចដើម្បីទទួលបានប្រាក់ចំណូលជាសាច់ប្រាក់។

<u>ឯកសារយោង :</u>

Baran, Eric, JantunenTeemu, and ChiewKieok Chong, 2008.*Value of Inland Fisheries in the Mekong River Basin, Tropical River Fisheries Valuation: Background Paper to Global Synthesis* 227-290.

International Center for Environmental Management (ICEM). 2010. *Mekong River Commission (MRC) Strategic Environmental Assessment (SEA) for Hydropower on the Mekong Mainstream: Fisheries Baseline Assessment Working Paper.* Vientiane, Lao PDR: MRC.

http://www.mrcmekong.org/about-the-mrc/programmes/initiative-on-sustainable-hydropower/strategic-environmental-assessment-ofmainstream-dams/

ឃិគូឈិយូកា